

KELET.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPI LAP.

Videkekre postán, vagy helyben házhoz

hordva: 12 frt.
Egy évre 6 frt.
Negyedévre 3 frt.
Egy órára 1 frt.
Videkről egy hónapra előfizetést nem fogadhatunk el.

Egyes szám ára 5 kr.

Megjelenik minden nap, az ünnepeket követő napok kivételével.

Szerkesztői szállás:

Belkírály-utca szeglet tencsin-vár 7. szám háza a lap szellemi részét illető közlemények czimzandók.

Az értékes cikkek díjazatnak.

Kéziratok nem adatnak vissza.

Stein János könyvkereskedése, hová az előfizetések és hirdetések küldendők.

Kiadó-hivatal:

Nyiteltéri cikkek

garmond sora után 25 kr. fizetendő

ELŐFIZETESI FELHÍVÁS

„KELET”

politikai és közgazd. napilap

1874. második fél évi folyamára.

A „KELET” előfizetési ára:

Egy évre 12 frt.
Félévre 6 frt.
Negyedévre 3 frt.
Egy órára 1 frt.
Egyes szám ára 5 kr.

A lap szétküldésénél előforduló zavar kiküldése tekintetéből, vidékről 1 hónapra előfizetést nem fogadhatunk el.

Az előfizetési pénzek, legelőszőrűben postai utalvánnyal kiadó Stein János könyvkereskedésbe küldendők.

Nyolcz egyszerre beküldött előfizetés után tiszteletpéldánnyal szolgálunk.

A „KELET” kiadóhivatala.

Az új kölcsön.

Budapest, november 19.

(A.) A 153 milliómos kölcsön második felének elhelyezésére vonatkozólag Ghyecy Kálmán legközelebb terjesztette elő hosszú indokolás kíséretében a törvényjavaslatot, mely ezen műveletet végképen szentesíteni illetőleg törvénybe iktatni van hivatva. A kölcsön története ismeretes. Ghyecy Kálmán kinevezése után csakhamar az állam pénzügyei a rossz gazdasági viszonyok folytán oly szomorú alakulatot vettek, melyen minden áron segíteni kellett, az államot a bukástól meg akarjuk menteni. A mostani javaslat indokolása erre nézve valóban eljcsztó adatokat tartalmaz: a pénzárák üresek voltak s a naponként két millióra menő szükséglet a pénzkészletet annyira felécsztette, hogy május elseje táján, midőn az államnak mintegy tíz milliót kellett fizetnie, a pénztárakban alig volt több félmillió frtnál.

Ily körülmények közt Ghyecy a törvényhozástól sürgős fölhatalmazást kért és kapott is arra nézve, hogy a 153 milliómos kölcsön má-

sodik felének elhelyezése ügyében alkudozásokat kezdhesen s azokat a törvényhozás utólagos jóváhagyásának fentartásával végérvényesen befejezhesse. E fölhatalmazás alapján a miniszter azon consortiummal, mely a kölcsön első felét negotiálta, először is igen jelentékeny, 30 millió frtra menő előlegezési üzletet kötött. Időközben a pénzügyi helyzete is valamivel kedvezőbbre változott s a magyar állam hitele Ghyecy s az új Bitó-kormány erőfeszítései folytán szintén kissé jobbra fordult. Így ezután hozzá lehetett fogni a kölcsön végleges elhelyezésére irányuló művelthez. A bankarconsortium elismerésre méltó — természetesen saját érdekeivel is összhangzatban álló készsége folytán az alkudozások csakhamar befejeztettek s a kölcsön Londonban s a continens fontosabb piacain közaláírásra bocsátatott és pedig egészen meglepő eredménnyel; körülbelül kétszáz-negyven és néhány millió iratott alá s természetesen nagy mérvű reductiokat kellett fogadtatni. A kibocsátott összeg egyik felét az angol, másik felét a continentalis közönség kapta. A mint halljuk maga Rothschild egy millió értékű kötvényt tartott meg magának. Egészben véve az aláírás sikere meghaladta a várakozást s eredménye folytán, a mi természetesen földoloz, kormányunk azon helyzetbe jutott, hogy nemcsak a folyó szükségletekről gondoskodhatott, hanem az 1875-ik év várható deficitét illetőleg is megoldta a kívánt fedezetet.

Minthogy a kölcsönműveletet csak törvényes felhatalmazás alapján a föltételek pontos megszabása nélkül vitte végbe a pénzügyminiszter, most azon törvényjavaslatot is előterjeszté, mely az ügyet minden részletében a törvényes sanctióval ellátni van hivatva. Az indokolásban igen részletesen elő van adva az operatio egész folyamata és története s ebből egyszersmind az is kitűnik, hogy e második kölcsön pénzbeli eredménye egészben véve kedvezőbb ugyan az első hasonló kölcsönnél, de végeredményében még sem oly kedvező, mint várták. Az előleges számítás szerint ugyanis azt hitték, hogy a második kölcsön pénzeredménye másfél perccnttel lesz kedvezőbb, mint az első, de a vég-számítások kimutatták, hogy a kedvezőbb eredmény csak 580,000 frtot vagyis 3/4%-ot tesz. Ez onnan származik, hogy Ghyecy a kölcsönből 30 milliót, melyet a consortium előlegképen vett át, jóval olcsóbban volt kénytelen odaadni, mint a hogy az emissió történt s így az előlegezési üzletnél mutatkozó minust az

aláírásnál beállott plusból levonva a kedvezőbb eredmény a 153 milliómos kölcsön első feléhez képest még a 800.000 frtot sem éri el. Ez újabb bizonyítéka kölcsönünk drága voltának s új indokul szolgálhat arra, hogy az államháztartás egyensúlyát minél előbb helyreállítsuk. Nem szabad többé — legalább jó ideig — a külföld pénzéhez folyamodni. Saját erőnkől kell visszaállítanunk a rendet budgetünkben, a kiadások leszállítása s közjóvelmek észszerű fokozása által. E cél elérését a legutóbbi kölcsönművelet eredményei még sürgetőbbé teszik.

— Az adóügyi bizottság nov. 19-ki ülésében az adókezelési törvényjavaslat egyik legfontosabb elvi intézkedése, a község egyetemleges felelősségének kérdése fölött határozott. A miniszter törvényjavaslatát, mint tudva van, a község által fizetendő folyó egyenes adóért felelőssé tette az összes községi lakosokat, vagy más szóval azok adójáért, kikről a község elmulasztotta az adó beszedését, azokat is, kik saját adójukat már befizették. E kétségkívül igen szigorú intézkedést, melyhez Ghyecy ismételt fölszólításai alkalmával állhatatosan ragaszkodott, a bizottság csaknem egyhangulag mellőzte, a község felelősségének mértékére nézve lényegileg Tisza Kálmán azon javaslatához járulván, hogy a mennyiben a községi közegek elmulaszták az adó pontos beszedését, azt első sorban az ő, második sorban a község köztársaságára az állam hajtassa be a maga részei által.

— A „P. Napló” idézőlaponk „Még egyszer az új magyar nemzeti pártokról” című cikksorozatából az erdélyi, illetőleg a kolozsvári deákpárthoz intézett azon fölszólítást, hogy a budapesti elvtársakkal egyetértőleg egy szabadelvű deákpárti programot alkossan, melyhez a többi hasonlóelmű pártok is csatlakozhassanak, — a tervet a következő megjegyzéssel kíséri:

„Biztosítjuk t. leltársunkat, hogy az általa említett terv a jelen orsz. ülésszak megnyitása óta igen élénken foglalkoztatja az orsz. Deákpárt számos tagját s ha az időt alkalmasnak tartjuk, mi is e tervről részletesebben szólnunk.” E biztositást örm-mel vesszük tudomásul s készséggel elismerjük, hogy e tekintetben csakugyan a központot illeti meg a kezdeményezés.

Az „Erdélyi magyar nemzeti párt” ügye.

Küküllőmegyéből, nov. 19.

Tisztelt szerkesztő ur! A Szász-Régenből egy „magyar nemzeti párt” aláírása iránt világgá bocsátott fölhívást, több tag

sén; Bákó (város) Baken; Magyarokfalva Madzsarost; Farkasfalva Farkasén; Benefalva Benest; Tamásfalva Tomásén; Bodza (város) Buzen; Dzsida-falva Dsudén; Aczálfalva Oczelén; Berkes Berkescul; Burjánfalva Burjanest; stb. stb.

A moldvai egyik legnagyobb havas magyar neve Csákló, az oláh Csaklent csinált belőle. A vizek magyar nevei is, mint Tásló (vagy Tázló), Ojtoz, Tatros, Macskás, Somos (az oláh Szomossu-nak keresztelte) Szereth, stb. stb. figyelmet érdemelnek.

Az összes moldvai helynevek egykor mind magyar névvel bírtak, a mi ismét azt bizonyítja, hogy az egész ország ősi, eredeti lakosai magyarok voltak. Sőt ez állításunk mellett szól az is, hogy a moldvai oláh nyelvben számos elrontott magyar szó fordul elő, melynek: aldasu = áldás; bireu = bíró; tenaszu = tanács; porgalnaszk = pörkölök; bárdá = bárd; kepeagnu = köpnyeg; rendueszk = rendelő; laknitor = lakó; sugáru = sugár; rezes = részes; hodnodzi = hadnagy; hoternicsény = határőr; talpa = talp; szaben = szabó; ruda = rud; dárda = dárda; fogadeu = fogadó; feresztou = fűrés; holmu = halom; dsiaba = hiába; hotár = határ; káda = kád; lepedeu = lepedő; leezu = lécz; mantueszk = megmenteni; nemurigu = nyomorék; tagadueszk = tagadom; doda = dob; beteag = beteg; ogará = dagár; birueszk = biró; gyözöm; incselure = megcsalni; kezesug = kezes; okosu = okos; timáriu = timár; ruda = rud; banueszk = bánom; áldueszk = áldom; kamorás = kamarás; pargar = polgár; ravas de drum = uti rónás vagy levél, utlevél; szamis = számos, számoló; parkeláb = porkoláb; armas = armás; apród = apród; Szultusz = Soltész, stb. stb.

Látjuk tehát, hogy egy a helynevek, mint a moldvai oláh beszéd telve van magyar szavakkal, mik mind arra mutatnak, hogy ez ország urai magyarok voltak: vagy is az egykor Cumania nevet

azon megjegyzéssel közölte, hogy az abban kitűzött czélból, Küküllőmegyében is tanácskozások fognak tartatni.

Ezen megjegyzésekre ki kell jelentenünk, hogy a jövőben történeteket voltaképpen ugyan tudunk nem lehet, de ez ideig legalább ilysziu tanácskozás összehívása és megtartása itt meg sem kísértett, s ha csakugyan meg is történnék, alig hisszük, hogy az eredmény ama fölhívás által kitűzött czélnak megfelelné, mert hiába! itt a fölhívás kibocsátását egyfelől a megdondolatlan politikai hibáknak tartják, másfelől Küküllőmegye eddig követett magatartásával jónne ellentétbe, ha egy külön „magyar nemzeti párt” alakításához határozatával járulna.

A küküllőmegyei magyarság, mint ilyen megnyugtató biztositókat talál, a magyarállam önállóságának visszanyerésében s az autonomicus jogok gyakorlásába lett visszahelyezése óta, a fölnyt melyet a közügyek intézésében szellemi és anyagi tulsulya biztosított részére, nem használta a specificus magyar érdekek igazolatlan törvényesítésére, sőt ellenkezőleg a legnemesebb önmegtagadással törekedett ezideig mindig következetesen — a vele együtt lakó nemzetiségekkel való jó egyetértés fenntartására, eljárása mindig oda irányult, hogy meggyőzze őket a fölö, miszerint a magyarállam polgárainak, beszéljenek bármind nyelven, érdekeink közösek, és ez érdekeközösség a jogegyenlőség elvében találja alapját.

A nemzetiségek között hideg bizalmatlanság a mult büneiből maradt örökül reánk, nem lehet feladatunk a hagyományként átjött bizalmatlanság élesztése és fenntartása, az ellenkezőnek saját nyugal-munk és a közös haza érdekeivel egyiránt.

Ezek szerint tehát nem lehet remény arra hogy Küküllőmegye magyarsága eldobva eddig követett politikáját, — kiválgék s egy országos magyar párt alakításához hozzájáruljon, ellenkezőleg azon hitben vagyunk, miszerint jövőben is munkálni fog erősitésen azon szálaknak, melyekkel a vele együtt lakó nemzetiségeket szorosabban magához fűzheti. a. i.

— A „Szegedi Híradó” legutóbbi számában e czim alatt: „Busmagyarok” szintén hozzászól, az erdélyi nemzeti párt ügyéhez. Ismerünk ugymond, hová, tót, szerb, oláh és szász nemzetiségi pártot, dt eddig, hála istennek, még nem ismertünk magyar nemzetiségi pártot. Mi azt tartjuk, hogy magyar és magyar között, ha nemzetről van szó, nincsen semmi különbség s azt, hogy a nemzetből pátszinezet nélkül egy csoport kiszakadjon, azért, hogy egy külön nemzetiségi pártot képezzen, az vagy absurdum, vagy veszedelmes mania. — Erdélyben különösen veszedelmesnek tartja a cikik e pártalakulást, mert

viselő Moldva, Bessarába és Bukovinának a magyarral egy nyelvet beszélő hunnok, kunok és bessenyők voltak alapítói, urai, s ezeknek utódai: a csángók. A történet vonásról vonásra ezt bizonyítja; már IV. Béla alatt püspökség alapítottatott „Episcopatus Cumanorum” nevezet alatt, mely a szintén Cumania-ban létező milko vi püspökségtől különválasztva, később szerethi vagy bákói püspökség név alatt fordul elő.

Mindezeket egybevetve a Moldvában lefolyt eseményekkel, az oláhoknak a római egyháztól a XV. században történt elszakadásával, továbbá az-zal, hogy még a mult században is létezett a moldvai vajda udvari tisztségei közt kunok kapitánya (Kapitan de Komany) mint Sulzer „Geschichte des Transalpinischen Daciens” című munkájában (Wien, 178. 14. 8. II. Bd. S. 85. — III. Bd. S. 251.) mondja, s a klérsei csángók nagyjedemű derék papja Petrás atya, csángó születésű magyar állítja; ezekből tehát az következik, hogy Moldova s Bessarába ősi foglaltó magyarok azaz hunnok, kunok és bessenyők voltak. Ezt írja Bonhardi (Topographia Magni Regni Hungariae” című munkájának 321. lapján, a munka Bécsben jelent meg.) s Timon Sámuel beszéli, hogy 1706-ban Bessarábiában a kunok maradékaihoz Nagy-Szombathól papot küldtek. Ugyanezt bizonyítja Szegedi János, moldvai-bessarabiai kunokról írván: „Ad eos, Fidei, morumque principis erudiendos, profectus est Anno 1706. Tirnavia quidam sacerdos Francisci Rakoezii literis munus, piisque eiusdem, et sequentium Ducum Eleemosynis large adjutus” (Szegedi Ivan. Decreta et Vitae Regum Hungariae, qui Transilvaniam possederunt. Claudiopoli. 1743. in 8. In Synop. vitae Belae IV. §. 7.)

(Folyt. köv.)

„KELET” TÁRCZÁJA.

Keleti testvéreinkről.

II.

(II. A moldvai magyarok.)

A csángók Moldvában nagyobb tömegekben a Szereth és Beszterce vizek mellett laknak nagy s népes falvakban, míg a bevándorlott székelyek a Tatros, Tásló és Szucsáva folyók mellett és a moldvai városokban ütöttek tanyát. Ezeken kívül elszórvá kisebb-nagyobb csoportokban, majd községeket tépezve, majd meg vegyesen — oláhok által is akott falvakban — találunk csángókat és székelyeket.

Moldvában és Bessarábiában minden emlék oda mutat, hogy e két ország lakosai kezdetben tisztán magyarok voltak s egyedül magyar uralkodott egy-egyik, mint a másik országban.

Alig lehet Moldvában helyet, vagy bármi eméket a multból találni, mik ne a mellett szólnának, hogy ama földet ősi urai magyarok voltak és pedig hunnok maradékai kunokkal és bessenyőkkel elevezde. Erről tanuskodik e két tartomány s Bukovina együttes elnevezése is Cumania név alatt, a mely elnevezés Moldva egyes vidékein még ma is élsküldősen a csángók által lakott vidékeket szokta az oláh pornép Cumanianak mondani.

Idő multával azonban Bessarábiába a szlávsgá itótt be, Moldvában pedig Drágos mármárosi előkelő oláh költözött be egy sereg oláhhál s a Moldva vize mellett letelepedve, innen tovább terjeszkedtek s assankint, mily körülmények következtében nem tudatni, egész Moldvát kezébe kerítette s vajdává lé-

ott az ily különválasztási törekvések az unió kötelékeit meglazítják. Az, a mi eddig történt, ugymond a czikk, csak arra fűszönözhet, hogy annál inkább tartunk össze, nem pedig arra, hogy az együvé tartozók és együttműködők phalanxát szétbontsunk, különösen Erdélyben, hol a magyar elem ugys soféle támadásnak van kitéve, melyeket csupán szoros összetartás és az unió zászlajának fennenlobogtatása, tehát az anyaországhoz való hű ragaszkodása által képes sikereseen viszántasítani. — Ha az embernek jó dolga van, — így végzi a czikk — olykor kitelik tőle egy-egy furcsaság; még a jégre is megy. De rossz időkben nem ficzkádozik. Az erdélyiek éppen a legrosszabb időt választották. Talán más körülmények közt mosolyogtunk volna a szászrégeni értekezlet hallatára; most komolyan kell vennünk a dolgot, mert a jelen helyzetben nem értjük és nem szabad értenünk az ilyen tréfát.

A „Reform“-ban, gr. B. A. ki a kolozsvári (nov. 1-sei) értekezleten szintén jelen volt, igen higgadt tárgyalásos commentárt ír az új párt törekvéseire.

Gr. B. A. szerint ama rajongó reménykedés, melyet az erdélyiek az uniohoz kötöttek, a valóságban nem vált be. A justícia és administratív hiányait közöskömmek mondja az anyaországgal, de ezenfelül speczialis hátrányokat is hoz fel az erdélyrészi birtokrendezésre és a nemzetiségi politikára nézve, ez utóbbi nem nyújtván „oly következetes és nyugodt eljárás képét, mely fékép itteni kritikusi viszonyaink közt kétszeresen ohajtandó lenne.“

Örömmel constatáljuk, hogy ime, az értekezlet egy tagja, ki az új párt tendenciáját helyesli, rájött, hogy itt „kritikus“ viszonyok közt vagyunk s hogy itt „következetes és nyugodt“ eljárás ohajtandó. De hát vajjon a közrebocsátott program alkalmas-e a „nyugodt“ eljárás megteremtésére??

Ezen s más speczialis kérdések helyes megoldása érdekében aztán gr. B. A. czélszerűnek tartaná, hogy az erdélyrészi képviselők — saját párti nézeteik érintetlen hagyása mellett — együttes eljárást kövessenek, mint p. o. a skót követek az angol parlamentben, védekezvén egyszersmind amaz „innuatio“ ellenében is, mint-ha a párt-alakítást kast-szellem, avagy nemzetiségi türelmetlenség vezetné, mert hisz, ez utóbbi ellenében, biztosítékot nyújt a nemzetiségi törvény.

A nehézség itt csak az, hogy a szász régeni program és a fejtegetések közt nagy a különbség s míg ott határozott agresszív politika folytatására történik a felhívás, itt ez vissza van utasítva s míg ott a nemzetiségi törvény az egyik lapos offensionist alkotja, addig itt mint szerencsés alkotás van e törvény feltüntetve. A felfogás tehát, melyet gr. B. A. követ, épen nem felel meg a szász-régeni programnak, valamint a czélzat, melyet az erdélyrészi képviselőknek, a mi speczialis kérdéseinkre nézve, az egyöntetű eljárásban kitűz, nem a „magyar nemzeti“ párt alakítását, hanem épen csak a képviselők solidaris actioját, nézeteik kiegyeztetését indicálja, a minnek szükségére mi, már a kolozsvári értekezletről irt cikkünkben rámutatánk.

Gróf B. A. nézetei tehát lényegesen eltérnek a szász-régeni programtól, a miről e czikk, látszik, nem is tud semmit, mit e közlemény vég-sorai is tanúsítanak, hangozván eképen:

„Remélhető, hogy hasonló nézetektől áthatva közelebből számosan gyűlendenek össze a pártot megalakítani és szervezni, s e párt a bekövetkezendő képviselőválasztásokra hathatós befolyást gyakorland és a jövő országgyűlésen szilárd támasza lesz erdélyi érdekeinknek és távolról sem fogja nevelni a centri-fugális törekvéseket, ellenkezőleg szorosabb és szívélyesebb teszi az unió kötelékét, főtartva sajátlagos belügyeinkre az önrendelkezést, mely méltán megillet és eddig is csupán képviselőink összehatóságának hiánya folytán paralizáltatott, s végre hathatós befolyással lesz nemzetszázadunk fejlődésünkre, szellemi és anyagi haladásunkra is és megszűnteti az apathiat és pangást, mely Erdélyt a jelenben nagyrészt karakterizálja.“

A szász universitás ülései.

Nagy-Szeben, nov. 18.

A mai ülésben csupán csak a kiküldött egyetem által előkészített indítványok szövegére. Amár azok egytől egyig a legszorosabb értelemben, gazdasági ügyekre vonatkoznak, melyek ugy aprólékoságuknál mint nagyon is magán természetűeknél fogva az olvasó közönséget nem érdekelhetik; még sem mulaszthatom el, egyet azok közül fölemlíteni, még pedig azon okból, mert arra vonatkozó egyeztetést az universitás kifogás nélkül helybenhagyta az elnök azon magyarázó indokolását, hogy az universitás: nem a nátság.

Egy Reichel Lajos nevű és Brassóvidéken még most élő volt cs. k. törvényszéki officialis kilenczven és néhány forintot hajtott volt föl egy Pap Vajdean nevű szászvárosi adóson a szász universitás részére, de a pénzt még maig sem adta át az universitásnak. Az universitás ma a kiküldött egyetem indítványát, miszerint a kérdéses összeg mint fölhajthatlan, végkép kitorlendő a követelések rovatából, vita és ellenvetés nélkül elfogadta.

Nyomban erre tárgyalás alá került következő eset. Wellmann volt szászvárosi polgármester tetemes pénzösszeget inkassált oly emberektől, kik az universitás oklosi szőlőit megvették. Wellmann a pénzt elköltötte; utóbb vagyonbukott lévén, a hitelezők egy része, hogy követelését biztosítsa, Wellmann az „Anker“-nél és „Gresham“ nál 10,000 forintig biztosították, mely összegből a hitelező consortium 3000 frtot, Wellmann örökösei 2000 frtot fog-nak kapni. Az universitás követelése ez idő szerint beégettnek tekinthető, miért is a kiküldött egyetem indítványa oda irányul, hogy e követelés nyilván-ságban tartandó, hogy Wellmann anyagi helyzetét figyelemmel kísérje és ha rés nyílik, érvényesítsen végrehajtást az összeg biztosítása végett.

Ez ellen dr. Tincu indítványozza, hogy tekintetbe véve, hogy Wellmann sikkasztást követett el, ellene a bűnvádi kereset indítandó meg.

Az elölkiö comes erre följött, hogy ez keveset fog használni az universitásnak, de annál többet ártani a biztosító hitelezők consortiumának, minthogy a kötvény érvénytelenné válik, ha a biztosított bűntényért elítélteik.

Obert Ferencz arra utalt, hogy az universitás ülései nyilvánosak és az universitást gyanu terhelheti, hogy becsstelen tettet el akar simítani, ha a bűnvádi keresetet meg nem indíttatja. Mire comes komolyan visszautasítja azon insinuatit, mint-ha a kiküldött egyetem becsstelen tett elismítésére czélzó indítványt terjesztett volna be. Wellmann a kérdéses pénzt eliskasztotta sok évvel ezelőtt, mikor nem a mostani kiküldött egyetem működött; az akkori sáfárokon lett volna a bűnvádi eljárást rögtön foganasítottatni, való ugyan, hogy az universitás ülései nyilvánosak; az is való, hogy közhatalóság (Behörde) kötelessége volna, a kriminalis pórt megindítani, de az universitás nem közhatalóság, hanem egy intézigazdasági ügyeit magán birtokos; a magán birtokos pedig nincsen erkölcsileg kötelezve, magát költségbe azért verui, hogy bűnvádi keresetet indítsion valaki ellen, ki őt megkárosította.

Ezen distinctió ellen egy hang sem emelkedett és miután dr. Tincu említett indítványa mint szintén dr. Krausz és Wittstock egyértelmű indítványa, miszerint az universitás ügyvéde utasítandó, hogy a hitelező consortiumot figyelmeztesse a bűnvádi kereset következeiseire és ennek kapcsában kérdést intézzen, vajjon nem volna-e hajlandó az universitás követelését a biztosított 8000 frtóból megfizetni? és hogy tagadó válasz esetére a bűnvádi kereset csakugyan indíttassék meg, kisebbségben maradt, — a gyűlés a — kiküldött egyetem indítványát fogadta el.

A jövő ülés az itteni hírlapok után fog köz-tudomásra juttatni.

Keleti ügyek.

Smyrna nov. 10.

A szentföldről szölo utolsó hírek nagyon megnyugtatók. A kedélyek kezdenek csillapodni, a szerzetesek visszanyerték azt a komolyságot, melyet soha sem kellene fölré tenniük és mely egyedül főr meg ama szent jelleggel, melyet magukra öltöttek. Az ügy el van intézve. A latin szertartásnak feldult, elégetett diszintményei helyébe ujakat küldöttek Franciaországból. A latin klerus igazgatótsága is lecsen desült. Minden szerelvény, kép stb, visszakerült helyére és a különféle hitfelekezetek isteni tisztelete számára meghatározott órák vannak kitűzve. Hónapok, évek és mindenemű kellemetlenségek, sőt diplomatiai összezörrenések kellett ezen eredmény elérésére.

A helyreállítás ünnepélye nagyszerű volt és alkalmas eszköz a kedélyek végleges lecsillapítására. Most már e szent atyák boldogsága ismét zavartalan, békecsókot adtak egymásnak. Minden roszban van valami jó, az egyenetlenségéből lesz az egyetértés. Nem rendkívüli doig, hogy a vallás — meddő vitákra szolgáltat alkalmat, melyek egyenetlenséget szülnek és a vallás szent ügyét profanálják.

Ez esetben az első lépést komoly és tartós béke iránt a görögök tették, kik különben általában erőszakosabbaknak és kevésbé toleransoknak tartatnak.

Az Athosi ügy még nincs elintézve. A legtöbb hírlapok az oroszok pártját fogják; szerintök a görögök részén van a jogtalanság; ezek, kik egyetlenségeket okoznak, nehézségeket keltenek.

A Cassaba-Alachier vasut átvétele a „Smyrne and Casseba Railway Company“ által nagy nehézségekre talál, melyeket nagyjából részben a társulat mérnöke Austin ur támasztott, ki jelentésében számos akadályokat sorol fel a vonalak közelebbi megnyitása ellen. De a vasutársaságot különösen egy pénzügyi térméleti kitétet indítja arra, hogy az Alachieri vonal átvételét megtagadja; ez ok a következő:

Cassabáig az engedmény a vonalnak 60 évi használatát engedi, mely idő után a tőkét a kamatokkal együtt valószínűleg visszanyerik a részvényesek. Aztán a vonal szelvényeivel és anyagával az államra száll át. Az új vonal költségeit az állam viselvé, a kormány csak azon feltétel alatt adta azt át a Cassabai társaságnak, hogy 16 év múlva mind a két vonal az államra visszazsálljon.

De ezen idő igen rövid a tőke és a kamatok törlesztésére és a részvényesek nagyon megkárosodnának. És e tekintetből állit a társaság új feltételeket.

A bizottság, mely annak megvizsgálására volt kiküldve, vajjon a „Smyrna and Aidin Railway“ társaság igazgatósága ellen emelt vádak alaposak-e vagy nem, befejezte működését és Konstantinápolyba visszautazott. Véleménye szerint e társaság igazgatósága minden szemrehányástól ment.

A khedive újból adományozott a Kisázsiaiban dühöngő éhség áldozatai javára. E valóban fejedelmi adomány, mely két gőzösön szállítottatott Konstantinápolyba, 50000 kilo gabonából, 2000 téli köpenyből, 2000 ingből és 2000 lábravalóból áll.

Konstantinápoly, nov. közepén.

A török kormány a külföldi hatalmaktól követeli a jogot, hogy a postaügyet kizárólagosan kezébe vehesse. A porta képviselője a Bernben tartott postacongressuson már tett lépéseket ez iránt, de ugy látszik nagyon rosszul fogadtatott. De e visszautasítás nem kedvetleníté el a kormányt, és most újból követeli a jogot, hivatkozván arra, hogy ez minden civilizált állam kormányához tartozik. Ezen indokolás különben ügyetlen, a congressus elől következő kényes alternatívát állítván:

A Portával egyezkedni a postaügy monopolizálása iránt, annyi mint megegyezni abban, hogy Törökország civilizatio dolgában, nem hagy kívánnivalót, és e jogot megtagadni annyit tesz, mint világosan kinyilvánítani, miszerint ott a mivelődésnek még sok teendője van. Mily zavarok! Igaz, hogy a közvélemény már rég döntött e kérdésben; de mért is keresik az alkalmat az ily keserű igazságok hallgatására? A nemzetközi postaügy, mint ez Európában általában gyakoroltatik, gyakorolt, tisztességes és okos hivatalnokokat tételez fel. Vajjon vannak-e nálunk ilyenek? A helyi posták hivatalnokai, kik a Smyrnába szölo leveleket Zsmitdbe, a Galatába címzetteteket Galatába küldik, vajon eleget tehetnek-e nehezebb posta-szolgálatnak? Ezen kérdésekre nem kell felelnünk, s innen van a csodálkozás a fölött, hogy a porta az engedmény elnyeréseért erkölködi, ezért óvakodtak vele ez iránt egyhamar szerződni!

Keleten is kezdik érezni hatását az európai ügyek kedvezőtlen állapotának, melyet a folytonos fegyverkezés és a katonaság ügye idéz elő.

Franciaország után Olaszország is kijelentette keleten lakó nemzetfeleink, hogy ezutánra ok is alá vannak vetve a katonakötelezettségnek. De még többet tesz: meghagyja, hogy maga Olaszországban álljanak elő az 1854. évi osztályhoz tartozók. Képzeltetni, hogy a kérdéses rendelet kellemetlenül hatott mindazon fiatal olaszokra, kik koruknál fogva a katonai törvények alá esnek.

Nem tudhatni, ha vajon e rendszabály általános-e, vagy csak a Levantei kikötő városokra vonatkozik; de megjegyezendő, hogy elvileg Italiának joga van ily rendeleteket hozni. Mert valóban teljesen igazságos az, hogy a világ minden részeiben szétszort olaszok is rájják le azon adót, melylyel hazájuknak tartoznak, és tényleg részt vegyenek mindenben mi Italiában történik, hová ok századok hagyományai folytán tartoznak. Ezen szempontra helyezve, a kérdés már előre meg van oldva, mindazonáltal vannak oly tekintetek, melyek jól megvizsgálva rábírhatták volna az olasz kormányt, hogy elhalasztson ily rendszabályt, mely aligha fog valaha alkalmazást nyerhetni; jobb lett volna egészen mellőzni.

Tudva van, hogy az ott lakó olaszok, ugymint az idegenek általában, nagyon ki vannak zárva, nemzeti képviselésből. Alá vannak vetve a kormány minden rendeletének, ugyszólván szavazati jogot nem élveznek és nem egyszer történik, hogy ki kell állniok önkényi és igaztalanságát valamely gyűlöletes kon-zulnak, ki a kormány minden ellenőrzése nélkül, azt hiszi, hogy mindent tehet mit akar. Belátható ezekből hogy nagy különbség van a jogok közt, melyeket az Italiában és a Levante-ban lakó olasz alattvalók élveznek. És vajon ha a jogok kevesebbek, igazságos-e, hogy a költemek egyenlők legyenek?

Ez a kérdés jogi oldala: nézzük most következményeit:

Vajjon a consuli hatóságok képesek-e a fiatal embereket arra kényszeríteni, hogy Olaszországba utazzanak? A több nemzedék óta Törökországban lakó családok, török természetűekké válván, ezen követelmények alá nem esnek.

E dolog kitűnt világosan a mult évben, midőn a francia kormány az 1872. julius 27-iki törvényt akarta — de hasztalan — alkalmazni.

Különben ezután is ugy mint ezelőtt, csekély váltság segélyével fel lehet szabadulni a katonai szolgálat alól. Ha az olasz kormány néhány mérész, de könnyelmű konsul tanácsaira hallgat, vagy értesítéseiket komolyan veszi, akkor bármibe kerüljön is a végletekre vetemedik, tagadhatatlanul nagy hibát követ el, mivel ezáltal az összes levantei gyarmatokat, melyekkel nagyon meg lehet elégedni, a törökök kezébe dobja, mely eljárás által nem lehet keleten a már is eszközt befolyást gyarapítani.

Az olasz király megadta az exequatort az új török nagykövetség Velenczébe.

Az attikai választások, az ellenzék erőlködése dacára 76 szavazattal 69 ellen megsemmisítettettek.

„M.“

Vénus átvonulása a napkorong előtt

1874. december 9-én.

Pár hét múlva a 19-ik század egyik legnevezetesebb természeti tüneménye áll előttünk. A nyári esték és korahajnalok egyik általánosan ismert leg-ragyogóbb csillaga, a Vénus bolygó, jövő hó 9-én át fog a napkorong előtt vonulni. Magában véve e jelenet egyszerű, semmi nagyszerű látványossággal nem áll kapcsolatban. Az érintkezés után kis fekete korong lép föl a naptáblára, lassan előre nyomul s pár óra múlva kilép a napfelület köréről. Ennyi az egész jelenet. Ez, ha magában véve egyszerű is, mindazonáltal meszsze kiható fontossággal bír a tudományra nézve; mert ennek észlelése ad módot nekünk, szigorú pontossággal meghatározni az égitestek távolsait, tömegeit, nehézkedési viszonyait, pályájuk keringésében a leirt utak nagyságait, egymásra ható közvetlen „háborító“ befolyásukat — stb. Mindezen és még több más jelenség földünknek a naptól való távolságával szoros viszonyban van, mert földünknek naptól távolsága azon mértékegység, melylyel a csillagászok a világegyetemet íromérik. Ezen mértékegység pontos ismerete visszahat azért az említett tünemények valódiságainak meghatározására.

A földnek naptól távolsát meg lehet határozni a Mars-bolygó paralaxisa által, azaz azon szög meghatározása által, mely szög a föld felületéről látna. Hasonlóan meg lehet még a földnek naptól távolsát határozni a napfénysebesség, holdegyenletek, Merkur és Vénus bolygók átvonulása által. Ezen elősorolt tünemények már több versen észleltettek, de megannyian egymástól eltérő eredményekkel; részint az észlelési módok és eszközök ki nem elégtő tökéletessége miatt, részint mert e tünemények nem mindenike egyformán alkalmas a nevezett távolság meghatározására. Legfontosabb mindannyiak között a Vénus átvonulása, melyről alább következőkben kívánok rövid és általános ismertetést nyújtani.

A 16-dik század vége felé nagy haladás történt a csillagászatban Tycho de Brahe dán csillagász észleletei által. Tycho halála után ennek minden észlelete Keplerre maradt, ki azokból a bolygók általános mozgási törvényeit meghatározta, mit Newtonnak fölfedezése a „vonzerőt illetően“ teljes érvényűvé emelt. Csak hogy e fölfedezések nem következtek oly gyorsan egymásután. A csillagászok még megmaradtak az ellenséges két táborban, Ptolemeus és Copernikus külön rendszereiket egymás ellenében szenvedélyesen véde. Mi meggyőzőleg tudjuk most, hogy Copernikus rendszere a valódi, mely szerint a naprendszer középpontja a nap, és a bolygók e központi nap körül keringenek; de a régieknek a mozgási törvények valódi ismerete nélkül ezt eldönteni nem lehetett. E kétséges viszony megszüntetése végett készített Erasmus Reinhold 1551-ben Wittenbergben csillagászati táblákat mindkét nemű rendszerben; itt a bolygók helyei az elméletek szerint egyes időközökre föl voltak jejezve, s ezáltal összehasonlíthatók valának közvetlenül a észlelettel. (Folyt. köv.)

BELFÖLD.

Tisztelt szerkesztő ur!

A „Kelet“ idei 260-dik számának hirrovatában említés van téve egy Nagy Enyedről kelt bizonyos levélről, melyben valaki világy eleibe kívánta terjesztetni, hogy egyházunk ügyei égre kiáltó bűnös számdéklattal kezeltetnek, pl. hogy egyházunk összes külsőjegei eladódva vannak téve azon czélból, hogy a bejövendő pénzt egy néhány egyháztag zsebre tegye, vagy ha a földteher potom ár ígérése mellett egymás közt felossza st. stb. Szóval említés van téve — a kivonatból ítélve — egy olyan felfogásu és tendenciájú levélről, mely a „Magyar Polgár“ idei 259-dik számában szintén Nagy-Enyedről keltezte megjelent.

Nem czélunk a levélre magára reflektálni, mivel tartalmát jól lehet sejtjük, mert aligha nem azt is a „Magyar Polgár“ n.-enyedi derék „calvinistája“ vagy annak egy horzá hasonló jó barátja írta, de nem tudhatjuk, mivel a „Kelet“ érdemes szerkesztője azon igen helyes felfogásból indult ki, hogy az ily természetű, felekezeti ügyek vitatása nem politikai lapok hasábjaira való, nem közölte azt.

Van azonban abban is, ami a hirrovatban közöltetett, olyan valami, mit egyházunk consistoriuma, saját eddigi jó hírnevét, az igazság és a nagyérdemű közönség iránti tekintetből szó nélkül nem hagyhat, hogy t. i. az országosan gyűjtött torony-kijavítási alap egyházunk közönsége vagy annak csak egy néhány tagja által bűnös könnyelműséggel elfecséreltetett volna.

Ezen valótlan hirre kötelességünk válaszolni, még pedig válaszolunk számokkal, a mint következők.

Segélygyűjtő biztosaink a torony-alapra gyűjtöttek összesen 3509 frt 11 krt. Ebből kiadás, fuvar és napidij fejében 1346 frt 34 kr, mit levonva a főösszegeből marad az alap javára 2162 forint 77 krajczár.

Ennyit vett át a consistorium gyűjtésére kiküldött biztosainktól 1870 febr. végéig, mikor is az ily móddall gyűjtés véget ért.

Ezen időtől fogva a további gyűjtést maga a keblí egyháztanács vezette közvetlenül, oly eredmény-

nyel, hogy azon számadásban, melyet f. év okt. hava elején a m. állandó igazg. tanács elé tisztelettel felterjesztett 6208 frt 17 krt, volt képes kimutatni mint toronyalapot.

Egyházközségünk tehát ilyen nyomasztó anyagi viszonyok között, legfőbbnyire saját körében eszközölt gyűjtések, és a begyűlt összegeket gyűmölcsöztetése folytán az alapítókét 4045 frt 40 krral növelte.

És hol van ma e pénz? Erre is felelünk.

Kijavítottuk 1873 őszén toronyunk roskadozó fedelét, egyik harangunkat nagyobbra öntettük, járásukat a legújabb módszer szerint rendeztettük be; mindezen munkálatok kerültek eddig elő, — 3286 frt 78 krba, (mely ősszegezen kívül az építésnek még 265 frt ezután fizetendő). El van helyezve a helybeli kisegítő pénztárban és magán kötvényekben 8% os kamatra — 1871 forint 52 krajczár; egyházunk pénztára kölcsönvett a toronyalaptól 1049 frt 87 krajczárt.

Ime itt van a 6208 frt 17 kr.

Egyházunk tehát toronyát kijavíttatá, harangjait a kor igényei szerint felszerelte és mindezek után is 2656 frt 39 kr tökélet bir felmutatni, mint meglévő toronyalapot. Kérdjük, hol itt a fecsérítés? Kérdjük micsoda nevet érdemel az olyan egyháztag, ki a helyett, hogy magának tiszta tudomást igyekeznék szerezni az ügy állásáról, saját egyházát alaptalanul becsmérlí? Avagy nem rágalmazó-e?

N.-Egyeden, az ev. ref. egyháztanács

1874. nov. 14-iki gyűléséből.

elnöki megbízásból

Fülöp Géza,

jegyző.

Külföldi heti szemle.

Kolozsvárt, nov. 21. 1874.

Mint Berlinből jelentik, a fogoly Arnim gr. nál tegnapi este a városi törvényszék egy hivatalnokka jelentkezett a végből, hogy Testendorf államügyész vádlevelét felolvassa előtte. A perrendtartás szerint ugyanis olyan esetekben, midőn a vádlott vizsgálati fogságban van, az államügyész vádlevelét nem kell írásban átnyújtani, hanem csak felolvassák a fogoly előtt. Ezuttal is így akartak eljárni, de Arnim gróf tegnapielőtt sokkal betegbb volt, semhogy a több ivre terjedő vádlóval felolvasását végighallgathatta volna. Ennek folytán az okmány felolvasását tegnapra halasztották. A törvényszéki tárgyalás napja véglegesen decz. kilenczadikére van kitűzve, hogy a védelemnek ideje legyen előkészületeit megtenni. Különben Munkel ügyvéd az első bíróság azon határozata ellen, mely a gróft szóbafogságra ítélte, panaszt emelt, melyet a törvényszék tegnap vett tárgyalás alá.

A német parlamentben hétfő óta igen élénk viták folynak. 16-án vette kezdetét az új banktörvényjavaslat első tárgyalása. Delbrück a birodalmi cancellária alelnöke vezette be a vitát igen terjedelmes beszéddel, melyben az aranyvaluta behozatalával összefüggésben tett intézkedéseket adta elő. Eddig a kormány 362 millió értékű különböző aranypénzt veretett. Szónok kiemelte, hogy a kormány nem ellensége a birodalmi-bank eszméjének, de ennek megalkotása ma még korai lenne. Bamberger képviselő a javaslat ellen nyilatkozott, mely mindaddig elfogadhatatlan, míg birodalmi bank nem alakítottatik. A vita folyamában következő indítvány lön előterjesztve:

Határozza el a birodalmi gyűlés: Tekintve, hogy a bankügy törvényes rendezéséhez szükségesnek mutatkozik, hogy az előterjesztett javaslat határozatai a birodalomra kiterjedő központi bank alkotását illető határozatokkal kiegészíttessenek, s hogy e feladatot legjobban bizottságban leendő előleges tárgyalás által lehet elérni, a birodalmi gyűlés a javaslatot tárgyalás végett bizottsághoz utasítja.

Ez indítvány Laskertől indult ki s a nemzeti szabadelvű pártból 82, a német birodalmi pártból 11, végül a conservatív pártból szintén 11 képviselő irta azt alá. Tegnapielőtt maga Lasker hosszasan beszélt az indítvány érdekében. Kiemelte, hogy az eszme megvalósítása szükséges s hogy nem annyira az alkotásról, mint a porosz banknak német központi bankká alakításáról van szó. Ezután még hosszasan vita következett, mire tegnap a ház 148 szóval 138 ellen Lasker iedítványát elvetette és pedig mindenekelőtt azért, mert ellenkezik a házszabályokkal, a mennyiben e szabályok nem engedik meg hogy a ház által kiküldött bizottságok utasítást nyerjenek arra nézve, minő irányban és szememben készítsék jelentésüket valamely törvényjavaslatról.

„Mint hogy Torkenbeck elnök e nézetet nem helyeselte s az indítványt a házszabályokba ütközőnek nem tekintette, a legújabb táviratok szerint a többség ezen határozata folytán az elnöki állásról lemondott.

A francia pártok egyrészt a nov. 22 én tartandó községi képviselők választásával másrészt a nemzetgyűlés küszöbön álló összeüléssel foglalkoznak. A köztársasági párt már minden községekben megállapította jelöltjeit. A balközép volt elnöke: Obristoplex napokban levelet tesz közzé, melyben ezeket mondja: „A balközép meg nem elégedve a tényleg fennálló köztársasággal, a törvényes köztársaságot kívánja. Hogy magát engesztelőnek

mutassa, kész megszavazni a köztársasági szervezetet ellátott septennatust; ha ez nem lehetséges, a nemzetgyűlés feloszlatását fogja követelni. „Végül a levél ujra hangsulyozza, hogy a pártot engesztelő-köny szellem vezeti.

A párisi lapok esodálkozásukat fejezik ki a fölött, hogy a spanyol kormány csapatai legújabb diadalukat nem értékesítik megengedik, hogy a carlisták a spanyol-francia határt ujra megszállják.

A külügyminiszteriummal összeköttetésben álló „Moniteur Universel“ ez ügyben következő találó megjegyzéseket tesz: „A déli határról jövő táviratok azt jelentik, hogy Irún felszabadítása után a kormánycsapatok lehető gyorsan visszavonulnak. Ha e hir igaz, ujra bizonyítja, mily kevésbé áll arányban a madridi kormány diplomatiájának érzékenysége a pyrenaei határt illetőleg. Mindenki feltolja, hogy a francia határhoz munkája nagyon egyszerű lenne, ha a spanyol kormány ura lenne a határnak s a Bodassoa védelméhez elegendő haderővel rendelkezne. De úgy látszik, hogy ezt nem lehet elérni s hogy a carlisták Irunt pár nap mulva megint ostromolni fogják. Így folytatják a báborut semmi sem halad előre, s ha a spanyol közvélemény élénk reclamatiókat támaszt, azzal akarják megnyugtani, hogy azt mandják neki, hogy a francia kormány oka mindennek. Ez talán tetszik a spanyol képzelődő tehetségnek; de Európa közérzetele úgy mértányolja azt, a mint megérdemli.“ E nyilatkozat figyelmet érdemel, és pedig nemcsak azért, mert félhivatalosnak, hanem mert felfogása tökéletesen helyesnek látszik.

A „KELET“ magán-távirata.

Feladatott Budapesten nov. 21. 10 ó. 35 p. d. e.

Érkezett, nov. 21. 11 ó. 30 p. d. e.

Károly Ferdinánd főherceg tegnap délután Seelosithben meghalt. A képviselőház tegnap rövid ülést tartott. Szapáry előterjeszté a megyei domesticára, a nyilvános betegápolási költségekre vonatkozó törvényjavaslatokat. A közadók kezelésére vonatkozó javaslatához a főváros számára külön függelékkel terveznek. A deákpárt ma este értekezletet tart.

NAPI HIREK.

Kolozsvár, november 21. 1874.

— **Színházunkban** tegnap az „Arany chignon“ című operette adatott, egy kis vidám zene mellett feltűnt s némi elme által fűszerezett látványos léhaság; fele részben circusi comédia, de azért sem jobb, sem rosszabb többi társainál; alkalmas a végre, hogy a színházba közönséget gyűjtson, de arra is, hogy izlést és moralt rontson; az első czélból megérdemli a tegnapihoz hasonló costume-ökre való pazar költsékezt, mi azonban valamely classikus mű inscenizálására szeretőnk fordítva látni e kétségteleül nagy költségeket. Maga a tegnapi előadás nem mondható eléggé összevágónak, de azért az egyes szereplők nagy része egész odaadással s igen sikerülten játszott, Csáthyne asszony megragadó jelenség volt, szerepének énekrészeit kitűnően exequálta s oly gazdag román nemzeti costume-ben jelent meg, minő színpadunkon a ritkaságok közé tartozik; Csáthyne asszony mellett Zoltánné sem kívánt elmaradni s egyebek közt sikerült énekével sokat tett a hatás emelésére, miben Marcellnek Zalonghinak s Kassainak is meg volt illő részök.

— **Színházi igazgatóságunkat**, egy színház-látogató, lapunk utján, arra figyelmezteti, hogy célzásaúl lenne nálunk is behozni az előleges jegykiadás intézményét, mert p. o. Jókainé asszony vendégzereplése idején szívesen fizetne az ember 50 krral többet egy jegyért, csak előre biztosítva látna magát, hogy a két-három nap mulva következő előadásán hely nélkül nem marad. Pest, Bécs példáját e tekintetben minden nehézség nélkül utánózhathnók s a mellett mind a közönség, mind a színház hasznát látna ez intézkedésnek.

— **A kolozsvári** nemzeti színház műsorozata 1874. nov. 22-től nov. 30-ig. Vasárnap 22-én „Szökött katona“, hétfőn 23. „Norma“, kedden 24. „Műveltség és természet“, szerdán 25. „Machbet“, Jókainé assz. 2-ik vendégjátéka, csütörtökön 26-án „Javotte“, pénteken 27. „Férj az ajtó előtt“, „Apró félreértések“, szombaton 28. „Pohár víz“, Jókainé assz. 3-ik vendégjátéka, vasárnap 29. „Dobó Katizza“.

— **Jókainé** ünnepelt művésznőket, a Gyulai emlék-bizottsága elnöke e hó 15-én Budapesten felkeresvén, s felkérvén, hogy egyik előadásának részjévedelmét a Gyulai-emlék javára szánja, s ezt a művésznő meg is ígérvén, nem kételkedünk, miként városunk műpártoló közönsége mindent el fog követni a tőke növekedés eszközésére, s így az emlékkö mielőbbi létesítésére.

— **Szász Gerő** szép ódáját „A dal apothéosisát“, szavalja Felekiné Munkácsi Flóra urhölgy a

budapesti írók és művészek társasága kedden tartandó első estélyén.

— **Az erdélyrészi** rom. cath. gymnasium-moknál a nyári nagy szünidő ezental — úgy mint a protestánsoknál — július és augusztus havai lesznek. Az igazgató tanácsnak e minden tekintetben helyes intézkedését, csak üdvözölni tudjuk.

— **Felhívás** az erdélyi községek és állattenyésztőkhoz. A nmlgu földművelés-, ipar- és kereskedelemügyi m. kir. ministerium i. 15.945. sz. alatt kelt magas leiratában kegyes volt erdélyi gazdasági egyletünkkel tudatni, miszerint a mezőhegyesi magyar tenyészgulyából hat darab harmadfü bika s e mellett négy darab algaui harmadfü bika is rendelkezésre áll oly czélból, hogy erdélyi tenyésztőknek vagy községeknek átengedessék. A jelzett állatok Erdélyben tartandó nyilvános árverésen lennének elárusítandók, mire nézve megjegyzi a nmlgu ministerium, miszerint községeknek, de kivételes esetekben egyes hiteit érdemlő tenyésztőknek is kész leendő az állatokat bizonyos, egyletünk által javaslatba hozandó méltányos részletfizetés kikötése mellett átengedni. E magas leirat nyomán hivatásszerű kötelességünknek tartjuk a községek t. előljáróit, valamint az egyes t. állattenyésztőket is ezen előnyös alkalomra figyelmeztetni s felkérni, hogy netáni jelentkezéseiket mielőbb az erdélyi gazdasági egylet igazgató választmányához eljuttatni sziveskedjenek, mely részletesebb felvilágosításokkal azonnal szolgálni fog. Kolozsvárt, 1874. nov. h. 18. az. Az erdélyi gazd. egylet igazgató választmányának nevében: Bárd Huszár Sándor, egyleti alelnök. Gamauf Vilmos, egyleti titkár.

— **Gyöngyösiné Mátray Laura** asszony közelebb Győrbe és Rimaszombatba indul vendégszerpekre.

— **Rajkovics** huszár-főhadnagy tegnap este 9 órakor érkezett meg Bécsbe, a józsefvárosi lovas kaszárnyához. Lovag és paripa a legjobb állapotban vannak. Rajkovics tíz nap alatt tette meg Brassótól Bécsig a 128 német mérföldnyi utat, naponként 12¹⁰/10 mérföldet hagyva hátra, a mi épen nem csekélység, ha meggondoljuk, hogy a magyar országutak nem valami kitűnők, s a hó és eső is hozzá járult a nehézségekhez. Zubovics a németországi jó utakon naponként 12 mérföldet lovagolt párisi czélja felé; voltak azonban napok, mikor 14 mérföldet is meg tett.

— **Zubovics Fedor** egy magánlevelelőből a „Hon“ a következő sorokat közli. A levél Párisból, f. hó 14-éről van kelteze: „Fogadtatásom itt (Párisban) — írja Zubovics — egy afféle kis Nordpol-expeditióhoz hasonlított. Fél Páris kiabált lelke szakadtából: „Vive la Hongrie!“, „Vive le Honvéd!“ és — „Vive la France!“ Mac-Mahontól kezdve lefelé mindenki látni akar itt. Az utcán nem mutatkozhatom anélkül, hogy tizezer petroleur, ugyanannyi bonapartista s republikánus körül fogjon. A chasseur fattyuk galoppon hordják körül arczképmet az utcákon és egy frankjával árulják darabját. Valóságos földremlés, és már unatni kezd. Hétfőre a hannoverai királyhoz vagyok meghíva ebédre. Tegnapielőtt Mac-Mahonnál voltam, s ma az összes párisi sport-clubbok adnak bankettet tiszteletemre. Tegnapi Jablonovski herczegnőnél, született b. Apornőnél, voltam hivatalos. Ott volt Bonaparte Péter herczeg neje is kis leánykájával, valamint Pongrácz honvédtábornok nővére, Nina k. a. — Jablonovski herczegnő legjava a magyar menyecskeknek, a leg-tisztábban beszél magyarul és ha a pazar fény s ide s tova herczegi koronák nem emleketetnek, azt hittem volna, hogy valami debreczeni magyar nemesi családnál vagyok. — Mac-Mahonnál igen kedélyes ebéd volt. Gróf Apponyi párisi nagykövet mindjárt megérkezésesem után másnap meghívott házához. — Innét jövő héten egyenesen Budapestre megyek.“

— **Történeti** visszaemlékezés. Zubovics párisi lovaglása alkalmából a „Debrecen“ megemlékezik, mikép e hó 13-án mult 160 éve annak, hogy XII. Károly svéd király Törökországból menekülvén Debreczenbe érkezett, hol is német-utózbán Dioszeghi Sámuel házához szállott. Tudvalevőleg XII. Károly a hosszú utat lóháton tette meg.

— **Hunfalvy János** mint az orsz. statistikai tanács belső tagja, állítólag, beadta lemondását. Hazai statistikáknak úgyne lenne egyik legtovább és szakértőbb munkását veszti el.

— **A hirneves** berlini hegedűművész Blumner Zsigmond felől, ki közelébb városunkban fog hangversenyezni, kiváló dicsérettel szólnak a lapok. E. Schelle a „Presse“-ben így ír róla: Bámulatos ragyogó technikával bir Blumner, játéka biztos és élesen jellegzett. Hasonló elismeréssel nyilatkoznak Ambros, Hanslik, a pétervári Lenz s a lipcei és hamburgi lapok is a művész játéka felől.

— **A budapesti** nemzeti színház ruhatárába a napokban éjjel az ablakon át ismeretlen tettesek betörték, s „Rajkovics György“ opera összes ruhakészletét elrabolták. Szerencse, hogy az egész ruhatárt el nem lopták.

— **Ismeretlen** felség. Európát e tél folytán egy eddig kevésbé ismert felség, Kalakua a havi szigeteket királya, fogja meglátogatni. A király octoberben elhagyta Honolulu s az amerikai kormány meghívására legelőször Washingtonba, onnan pedig déli Európába megy.

— **Uj tüzéség.** Egy Párisba véghez ment válási pár alkalmával a szerencsétlen férj azt hozá

föl indokul neje ellen, hogy utóbbi fékezhetetlen dühében gyermekeit az ő fejéhez szokta vágni.

— **Párisi** újságok. Párisban jelenleg 34 politikai tartalmu napi lap jelenik meg, melyek közül 15 reggeli, 19 pedig esti lap.

KÖZGAZDASÁG.

Arjegyzék.

— A déési piac árai nov. hó 17-dikén ausztr. mérő Tisztabuza 4 fr. 20 kr elegybuza 3 fr. 40 krajczár, rozs 3 forint — krajczár zab 1 frt. 30 kr pityóka — frt — kr. Egy mázsa szalonna — ft — kr. Egy font disznózsír 70 kr. Egy kupa borsó 24 kr. lencse 24 kr. paszuly 28 kr. Egy mázsa kenyérliszt 15 kr. Egy font marhahús 15 kr.

— A nagy-enyedi piacára nove mber hó 19-ről 1874. Tisztabuza 4 frt 75 kr, rozs 3 frt 25 kr, elegybuza 3 frt — kr, zab 1 frt 38 kr. széna 2 frt 80 kr, fa 9 frt, marhahús 18 kr, konyhaliszt 12 kr, rizs 20 kr, paszuly 18 kr, köles 28 kr, burgonya 1 frt, 50 kr só 5 kr, disznózsír 58 kr, bors 76 kr, hagyma 7 kr, fokhagyma 8 kr.

Távirati tudósítás a bécsi tőzsdéről

Nov. 20-án 5% Metalliques 70.05 frt. Kamat — 5% Nemzeti kölcsön 74.45 frt 1860 Kölcsön 109.25. Bankrészevény 992 Hitelintézetirészevények 236.25 London 110.25 ft. st. Ezüst 104.65 Cs. kir. arany 525¹/₂. Napoleonidör 889¹/₂

Urbéri kötvények: Magyarországi 78.— Temesi 77.25 Erdélyi 74.90 Horvátországi 79.50

Felelős szerkesztő: Szász Béla

— **Stein János** erd. muzeum-egyleti könyvtáros és magyar királyi egyetemi nyomdász kiadványában megjelent **naptárak** Kolozsvárt. **Erdélyi képes kis naptár** 1875-ik közönséges évre. 17-dik évfolyam. A Királyhágón inneni s néhány királyhágón tuli nevezetesebb vásárok legújabb s ujonnan kijavított jegyzékével. Ára 26 krajczár, postán küldve 32 kr. **Irodai fali naptár** 1875-re. Katholikus és protestans, görög- orosz és izraelita naptárral, bélyegilleték táblákkal, s a királyhágónnineni királyi törvényszékek és járásbíróságok táblázatos kimutatásával. Különösen hivatali használatra Ára 30 krajczár, postánküldve 35 krajczár. **Erdélyi nagyobb képes naptár** 1875. évre. Hatodik évfolyam. Tiszti czim-tárral ellátva. Ára csak **50 kr.** postán küldve **56 kr.** A dústartalmu naptár-részen kívül a tiszticzimtar tartalma következő: A felelős magyar királyi kormány, horvát-szlavon-dalmát és osztrák-magyar közös ministerium, magyar királyi állami számvevőség, m. kir. curia, m.-vásárhelyi kir. ítélőtábla, m. k. kincstári jogügyek igazgatósága Pesten, az erdélyi földterhermentesítési alapigazgatóság Budán, a királyhágón inneni összes királyi törvényszékek és járásbíróságok, magyar királyi bányaigazgatóság és magyar királyi jószágigazgatóság Kolozsvárt, a kolozsvári és nagy-szebeni magyar királyi pénzügyigazgatóságok az alantás adó- és vámhivatalokkal, az erdélyi magyar királyi postaigazgatósági kerület postahivatalai és postamestereivel, a kolozsvári magyar királyi táviradai kerület fő- és mellék-állomásaival, az erdélyi telekkönyvi igazgatóság Kolozsvárt, a királyhágón inneni megyék, székek, vidékek, szabad királyi- és mezővárosok közigazgatási tiszticzimtára, a kolozsvári magyar királyi tudomány-egyetem, kolozs-monostori gazdasági tanintézet, a Kolozsvárt létező hitfelekezeti tanodák, állami tanintézetek, népiskolák, óvodák és magán-nőveldek, kereskedelmi és iparkamarák Brassóban és Kolozsvárt, az erdélyi gazdasági egylet, kolozsvári pinczeegylet, bankok, kölcsön-és takarékpénztárak, biztosító társaságok. A „kolozsvári kalauz“-ban közli a helyt létező közmivelődési és jótékonyági egyleteket, a helyt lakó orvosokat, ügyvédeket, irodalmi és iparvállalatokat, azok közül a nevezetesebb cégeket főlemelve.

Jelzalog kölcsönöket

A birodalom bármely részében, telekkönyvezett földbirtokra — daczára a jelenlegi zilált pénzügyviszonyoknak — 1000 frttól a legmagasabb összegig a legelőnyösebb módozat mellett törlesztésre gyorsan eszközöl.

A hat. eng. általános

Ipar és kereskedelmi ügynöki iroda

Kolozsvárt, Ová, bástya utca 6 szám.

Ugyanott van a nyitrai gépgyár erdélyi egyedi főraktára, hol mindennemű gazdasági gépek kaphatók vagy megrendelhetők.

Nagyobb gépeknél részletfizetések is elfogadhatnak. (Értekezhetni posta utján, vagy személyesen naponta d. n. 1-től 4-ig.)

Nyilttér.

— Érték papiraikat a közönségnek felajánló sok üzletház közt kiemeljük Haas A. és társa cégét Hamburgban. (l. a hird.)

